

Korunets, I.V. (1986). Teoriia i praktyka perekladu [Theory and practice of translation]. Kyiv : Vyscha shkola. 173 p.

Kuzyk, O.P., Bialyk, V.D. (2019). Pokhodzennia ta zahalna kharakterystyka anhlo-movnykh frazeologizmiv na poznachennia chasu [Origin and general characteristics of the English phraseological units denoting time]. *Zakarpatski filolohichni studii*. Vypusk 10. Tom 1. P. 83 – 87.

Panchenko, Ye. I. (2014). Frazеологізми з компонентом-зоонімом в українському і англійському мові [Phraseological units with a zoonymic component in Ukrainian and English]. *Uchenie zapiski Tavricheskoho natsionalnogo universiteta im. V.I. Vernadskogo*. Ser. “Filologiya. Sotsialnie komunikatsii”. 2014. T. 27 (66). № 1. P. 111–114.

Salata, I.A. (2010). Osoblyvosti semantichnoho i prahmatychnoho aspektiv zoomorfnykh frazeologizmiv v anhliiskii ta ukraїnskii movakh [Peculiarities of semantic and pragmatic aspects of zoomorphic phraseological units in English and Ukrainian]. *Filolohichni studii*. Vyp. 5. P. 57 – 64.

Tymoshchuk N.M. (2019). Frazеологізми з компонентом-орнітнімом у лексичній системі англійської мови [Phraseological units with an ornithological component in the lexical system of the English language]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelja. Seriia “Filolohichni Nauky”*. № 2 (18). P. 249 – 295.

Animal Idioms: 165 Useful Animal Idioms from A-Z. Available at: <https://7esl.com/animal-idioms/>
Ginger. Available at: <https://www.gingersoftware.com/content/phrases/cry-wolf>
Historically speaking. Available at: <https://idiomation.wordpress.com>
Investopedia. Available at: <https://www.investopedia.com/terms/d/dogandpony.asp>
Know your phrase. Available at: <https://knowyourphrase.com/fish-out-of-water>
My English Pages. Available at: https://www.myenglishpages.com/site_php_files/random-idiom.php?c=1080

Smith, L.P. (1971). Words and Idioms: Studies in the English Language. Ann Arbor, Mich., Gryphon Books.

The Free Dictionary. Available at: <https://idioms.thefreedictionary.com> Bell English <https://www.bellenglish.com>

The Idioms. Largest Idioms Dictionary. Available at: theidioms.com

The Phrase Finder. Available at: <https://www.phrases.org.uk/meanings/115400.html>

Wikipedia. Available at: <https://en.wikipedia.org/wiki>

УДК 811.111’373.612.2:55

LINGUOCREATIVE POTENTIAL OF CONVERSION IN ENGLISH ЛІНГВОКРЕАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНВЕРСІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Світлана КІЙКО

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

s.kiyko@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4964-7043>

Тетяна РУБАНЕЦЬ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

t.rubanets@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-3217-0330>

DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2023.843.26-35>

The article focuses on the linguocreative potential of conversion in English on the basis of neologisms. Neologisms are newly created words or phrases that are not yet commonly used or recognized by the general public. Neologisms can be introduced into language for a variety of reasons, such as to express new concepts or ideas, to describe new technologies or phenomena, or to provide more precise language for a particular field or community. The linguocreative potential of conversion lies in its ability to create neologisms and expand the vocabulary of a language. By converting a word from one part of speech to another, speakers can express new shades of meaning or add versatility to their language use.

In order to study the linguo-creative potential of conversion in English, we identified 1080 examples from the dictionaries of neologisms "The Facts on File Dictionary of New Words" (1985), "The Morrow Book of New Words: 8500 Terms Not Yet in Standard Dictionaries" (1982), in which neologisms-conversives of 1950-1970 are presented, and also The Oxford Dictionary of New Words: A popular guide to words in the news (2010) and Webster's New World Dictionary of American English (2016), which cite neologisms-conversives of the beginning of the XXI century. All examples are analyzed taking into account the socio-economic preconditions of their appearance, the peculiarities of the use of neologisms-conversives as a reflection of the linguistic picture of the human world are described, quantitative characteristics of the spread of neologisms-conversives in different time periods are established.

Key words: conversion, conversive, word formation, transposition, lexical-semantic groups, thematic groups.

Стаття присвячена встановленню лінгвокреативного потенціалу конверсії в англійській мові на основі неологізмів – новостворених слів або словосполучень, які ще не є загальноживаними або визнаними мовцями. Неологізми можуть з'являтися в мові з різних причин, наприклад, для вираження нових понять або ідей, для опису нових технологій або явищ, або для забезпечення точності понять для певної галузі або спільноти. Лінгвокреативний потенціал конверсії полягає в її здатності створювати неологізми та розширювати словниковий запас мови. Конвертуючи слово з однієї частини мови в іншу, мовці можуть виражати нові відтінки значення або додавати багатогранності мовленню.

Для дослідження лінгвокреативного потенціалу конверсії в англійській мові виокремлено 1080 прикладів зі словників неологізмів "The Facts on File Dictionary of New Words" (1985), "The Morrow Book of New Words: 8500 Terms Not Yet in Standard Dictionaries" (1982), в якому представлені неологізми-конверсиви 1950-1970 років, а також "The Oxford Dictionary of New Words": A popular guide to words in the news" (2010) та "Webster's New World Dictionary of American English" (2016), в яких наведено неологізми-конверсиви початку XXI століття. Усі приклади проаналізовано з урахуванням соціально-економічних передумов їхньої появи, описано особливості вживання неологізмів-конверсивів як відображення мовної картини світу людини, встановлено кількісні характеристики поширення неологізмів-конверсивів у різні часові періоди.

Ключові слова: конверсія, конверсив, словотвір, транспозиція, семантична аналогія, лексико-семантичні групи, тематичні групи.

Вступ. У нашому щоденному житті постійно відбуваються зміни, які людина осмислює під час своєї практичної діяльності. Ці зміни породжують нові концепти як елементи свідомості, які існують незалежно від мови. Однак, для вираження цих концептів ми використовуємо мову, яка відображає зміни в нашому знанні про позначуване і зберігає частково досвід попередніх поколінь. Не викликає сумнівів, що межі мови розширюються найінтенсивніше саме в сфері словникового складу мови, що приводить до утворення неологізмів. Неологізми – це «слова і вирази, поява яких в мові зумовлена потребою в найменуванні нових реалій і в позначенні нових понять, а також потребою в нових виразних засобах (індивідуально-авторські неологізми, контекстні неологізми, оказіоналізми)» (Кубрякова, 1991, с. 348).

З огляду на когнітивні підходи до природи і розвитку мови, можна стверджувати, що світ відбивається безпосередньо не в мові, а в свідомості, яка закріплює, фіксує, кодує це відображення в концептуальних знаках. Зрозуміло, що не все, що людина сприймає та розуміє, може бути виражене вербально. Крім мовних форм, світ може бути відображений у міміці та жестах, в образотворчому мистецтві, в музиці та релігійних обрядах. О. С. Кубрякова вважає, що уявна картина світу є складнішим феноменом, ніж мовна (Кубрякова, 1991, с. 142). Однак, частина концептуального світу людини, пов'язана з мовою і виражена у мовних формах, є дуже важливою для лінгвістів, оскільки вивчення мови є вивченням способу пізнання світу. Важливо зрозуміти, що мовна картина світу не є простим дзеркальним відображенням світу, а є тлумаченням світобачення, актом розуміння світу (Постовалова, 1988, с. 21).

Попередні дослідження неологічної лексики і конверсивів-неологізмів проводилися зазвичай з акцентом на структурні характеристики цієї лексики. На сучасному етапі дослідження на перший план виходять когнітивно-дискурсивні особливості неологізмів, утворених способом конверсії. Саме з цих позицій ми розглядаємо неологізми-конверсиви у статті, намагаючись окреслити їх лінгвокреативний потенціал.

Методи дослідження. Для дослідження ми відібрали 1080 прикладів конверсивів-неологізмів зі словників неологізмів „The Facts on File Dictionary of New Words” (2006), „The Morrow Book of New Words: 8500 Terms Not Yet in Standard Dictionaries” (1982), в яких наведені неологізми-конверсиви 1950-1970-х років, а також „The Oxford Dictionary of New Words: A popular guide to words in the news” (2010) і „Webster’s New World Dictionary of American English” (2016), які відтворюють неологізми-конверсиви початку XXI ст. Основним методом аналізу неологічної конверсивної лексики є семантична інтерпретація з елементами когнітивно-дискурсивного аналізу. У роботі ми виділяємо два часові періоди, з яких початок першого – 50-ті роки – був обраний не випадково, оскільки цей період був післявоєнним часом, повним найрізноманітніших суспільно-політичних подій. Це був час багатьох відкриттів у різних наукових та технічних галузях, розвитку медицини та появи проблеми наркоманії, досягнень у ядерній фізиці та ядерних випробуваннях, досліджень космосу та вторгнення маркетингу, бізнесу та засобів масової інформації в життя суспільства.

Наступний етап дослідження охоплює період між 2000 та 2020 роками, який відрізняється широким розвитком сучасних комп’ютерних технологій, значними досягненнями в науці і зростаючим інтересом до політичних аспектів нашого життя, що відображено в мовленні. Порівняльний аналіз нових слів, створених шляхом конверсії, є частиною когнітивно-дискурсивного дослідження, яке демонструє зміни у світогляді людей на певному етапі суспільного розвитку, а також глобальні і повсякденні зміни, що відбулися в різних сферах життя суспільства.

Теоретико-методологічна база дослідження передбачає використання загальнонаукових методів дедукції, індукції, аналізу і синтезу для опрацювання, узагальнення і підбиття підсумків на базі фактичного матеріалу й для розпрацювання комплексного підходу до об’єкта дослідження. Для аналізу й опису конверсивів відібрано низку методів і прийомів: аналіз словникових дефініцій, компонентний і семантико-когнітивний аналізи. Компонентний аналіз дав змогу розчленувати семантичну структуру неологізмів на мінімальні значущі одиниці й розподілити на їх основі всі досліджувані іменники, прикметники та дієслова на тематичні групи. Аналіз словникових дефініцій уможливив порівняння денотативних значень неологізмів і встановлення семантичних відмінностей конверсивів. Семантико-когнітивний аналіз використано для пояснення когнітивних процесів, які вплинули на формування і розвиток семантики неологізмів-конверсивів.

Результати та обговорення. Усі досліджувані конверсиви згруповано за семантикою у 6 тематичних груп: наука і новітні технології, медицина і спорт, освоєння космосу, політика і соціальна сфера, військова справа, побут. Лінгвокреативний потенціал неологізмів у сфері політики і військової справи ми детально розглянули у статті (Кійко, Рубанець, 2022). Встановлено, що поява 358 неологізмів-конверсивів з двох часових зрізів залежить від досліджуваної галузі, а також від активності відповідних процесів у суспільстві (див. табл. 1):

Таблиця 1

Кількісні характеристики появи неологізмів-конверсивів на різних часових зрізах

Тематична група	1950–70 роки	2000–2020 роки	Разом
Військова справа	164	60	224
Політика і соціальна сфера	88	46	134
Разом	252	106	358

Розглянемо поширення неологізмів в інших тематичних групах.

1. Наука і техніка. У XX і XXI століттях наука і техніка стали двигунами історії, які надали життя людині безпрецедентного розмаху та динамізму. Це дозволило різко збільшити масштаб виробничої діяльності людей, змінило структуру і характер суспільних процесів та вплинуло на спосіб життя людей. Розвиток фізики у 50–70-ті роки, зокрема, дослідження атомного ядра, призвело до появи багатьох нових слів, утворених за допомогою конверсії. Наприклад, дієслово *to fission* утворене з іменника *fission*, що означає "поділ, розкол; поділ", набуло значень "1) ділитися (про ядро); 2) викликати поділ (ядра)". Також іменник

autoradiograph "авторадіограма" конвертувався в дієслово *to autoradiograph* зі значенням "надсилати авторадіограму". В англійській мові наявні слова, які спочатку позначали лише фірмову назву, потім перетворились на загальноновживані й утворили відповідні дієслова шляхом конверсії. Наприклад, поява копіювального апарату фірми Херох у 60-х роках минулого століття призвела до того, що всі копіювальні апарати стали називатися "ксероксами", а пізніше з'явилося відповідне дієслово *to xerox* зі значенням "ксерокопіювати", наприклад: *Asu Thompson wondered if I would xerox those copies for tomorrow? (The Economist, June 1969)*. Зараз, у зв'язку з широким використанням копіювальних апаратів у щоденній діловій діяльності людей, слова *xerox* і *to xerox* перестали бути неологізмами і стали загальноновживаними словами.

Інший приклад – дієслово *to kodak*, що означає "фотографувати за допомогою фотоапарата Kodak", а іменник *Hoover*, який позначає марку пилососа, став загальноновживаним позначенням для будь-якого пилососа і дієслово-конверсив *to hoover* означає "прибирати за допомогою пилососа". Це слово настільки вживане в англійській мові, що воно є синонімом до слова "прибирати" і належить до розмовної лексики, як-от: *I felt the need to hoover around the shop a bit (New Musical Express, April 2001)*.

Засоби зв'язку в ХХ столітті радикально змінилися, включаючи радіо, телефон, телевізор, магнітофон, відеоманітофон і комп'ютер, які створили сучасний світ. На початку 2000-х років термін "інформаційне суспільство" набув все більшої популярності, що сприяло буму інформатики та комерційній рекламі, яка просуває комп'ютер як ключ до майбутнього. Швидкий розвиток електронних технологій вплинув на лінгвістичну карту світу, зокрема, спостерігається тенденція до вживання конверсивів-неологізмів, які відносяться до першого і другого часових періодів. Наприклад, дієслово *to keyboard* або *to key*, утворене від іменника "клавіатура" в 1961 році, набуло найбільшої популярності на початку 2000-х років. Також дієслово *to boot*, утворене від іменника "багажник автомобіля", отримало нове значення на початку 2000-х років, пов'язане з комп'ютеризацією суспільства. У той же час, іменник *port* у комп'ютерній термінології набув значення "частина комп'ютера, до якої приєднується периферійне обладнання", а дієслово *to port* виникло як конверсія цього іменника та означає "перенесення програмного забезпечення в іншу систему без будь-яких модифікацій", наприклад: *We wanted to port those systems across different environments (Computer Weekly, March 1978)*.

Дієслово *to image*, утворене від іменника *image* „зображення”, набуло нового значення „перетворювати дані в графічне зображення”, оскільки останнє у вигляді креслення або графіка дає краще, більш наочне і живе уявлення про об'єкт або поняття.

Поширений іменник *network* „сітка, мережа” також найактивніше вживається в комп'ютерній галузі і перетворюється в дієслово *to network* зі значенням „з'єднати (комп'ютери) разом, щоб утворити комп'ютерну мережу”, як-от: *It's so important to network all components when starting a new program (Computer Weekly, January 2004)*. Дієслово *to daisy-chain*, яке утворюється від іменника *daisychain*, що означає "вінок з маргариток / ромашок", може мати аналогічне значення у сфері комп'ютерної техніки. Діючи на зразок ромашки, яка має пелюстки (комп'ютери) та серединку, яку зв'яже єдиний контролюючий пристрій, можна просто й зручно послідовно з'єднувати різні пристрої, утворюючи ланцюг. Так, наприклад, у статті *Computer Weekly* з червня 2012 року зазначається, що такий метод забезпечує швидше з'єднання і роз'єднання пристроїв, оскільки не потрібно використовувати кілька кабелів: *This allowed for faster connection, because there was no need to daisy-chain multiple devices (Computer Weekly, June 2012)*. Також зафіксовано конверсивне дієслово *to branch*, що походить від іменника *branch* "гілка, галузь, відділення". У цьому випадку іменник *branch* спочатку набув нового значення "частина комп'ютера", а потім від цього значення утворилось дієслово *to branch*, що означає "слідкувати за комп'ютерними програмами". Наприклад, комп'ютер може розділити вхідні дані на різні гілки, щоб обробити їх одночасно та ефективно: *Use the multi decision node to branch programs to multiple outcomes (Computer Weekly, February 2017)*.

Застосування комп'ютерів у сфері музики і в індустрії розваг також створило передумови для появи низки конверсивів-неологізмів. Так, дієслово *to noodle* конвертоване від іменника

noodle, одне зі значень якого „музичний позивний на радіо або телебаченні”. Цей конверсив став позначати дію „неуважно, безладно бити по клавіатурі комп’ютера”, як-от: *The operator plays along by hitting keys on the computer’s keyboard, and the program seamlessly integrates the noodling into the music (New Musical Express, October 2008)*.

Одне зі значень дієслова *to log* є неологізмом 2000-х років. Від нього утворене дієслово *to log on*, конвертоване від іменника *log* „колода; формуляр (приладу)”, яке набуло значення „включити комп’ютер і увійти в програму”, наприклад: *If you have access to the Internet, log on to www.icnewcastle.co.uk (The Journal, March 2008)*. Його антонім *to log off* має значення „закінчити роботу на комп’ютері”: *For the first year he couldn’t even log on. In those days he had the personal computer on a table across the office (Independent on Sunday, April 2001)*.

2. Освоєння космічного простору. Лексика, що відноситься до освоєння космічного простору, займає важливе місце в мовній картині світу людей. Поступовий розвиток ракетної техніки військового і мирного спрямування відбувався паралельно з перетворенням арсеналу бойових ракет Другої світової війни на засіб для запуску наукових приладів у верхні прошарки атмосфери Землі. Найвідомішим досягненням науки і техніки став запуск першого супутника в історії людства 4 жовтня 1957 року. Супутники дозволяють здійснювати телефонний, телексий і телефаксний зв’язок на великі відстані, транслювати телевізійні передачі і змінювати підходи до метеорології. Цілком зрозуміло, що з появою нової реальності в англійській мові у 1957 році з’явився неологізм *sputnik* "супутник". На основі цього іменника завдяки конверсії швидко утворилось дієслово *to sputnik*, що означає "запускати супутник": *The spacecraft was sputniked at 10:29 p.m. Moscow time from the Tyuratam launch base (Independent on Sunday, July 1966)*.

Перший політ американської експедиції для висадки на Місяць відбувся 16 липня 1969 року, а контакт з місячною поверхнею був встановлений 20 липня. У тому ж 1969 році з’явилося дієслово *to moonwalk*, яке складається зі слів *moon* "Місяць" та *walk* "прогулянка", і мало значення "ходити по Місяцю, досліджуючи його поверхню". Проте наприкінці 70-х років це дієслово отримало нове значення, яке не має нічого спільного з дослідженням Місяця. "Moonwalk" став позначати особливий танець, що включає рухи, ніби танцюрист ковзає на одному місці. Майкл Джексон був відомий своїм майстерним виконанням цього танцю: *Jackson would go on to moonwalk during tours and live performances (The Washington Post, May 1979)*.

Проте не всі запуски на Місяць були успішними. З огляду на це з’явилося дієслово *to moonoggle* від іменника *moon* "Місяць" і дієслово (*boon*)*oggle* "займатися безглуздою справою", яке набуло значення "безрезультатно досліджувати Місяць" із семантичним розширенням "викидати гроші на вітер": *During the years of Vietnam and the moonoggling the balance of Pentagon prime contracts shifted sharply to the Southern Rim (The Washington Post, December 1976)*.

Дієслово *to moonlight*, похідне від іменника *moonlight* „місячне світло”, набуло опосередковано пов’язаних нових значень: 1) мати підробіток, другу роботу за сумісництвом без відома податкової служби; 2) отримувати плату за роботу попри те, що людина має допомогу від держави, наприклад: *She’s been moonlighting as a waitress in the evening (Moran, 1989, с. 77)*. Асоціація місячного світла з сяйвом, який може призвести до того, що предмети матимуть нечіткі контури і можуть навіть стати непомітними, очевидно відображається в обох значеннях слова.

Хоча у перші десятиліття ХХІ століття космос активно вивчається, зокрема, завдяки космічній програмі Ілона Маска, проте революційних відкриттів, які були зроблені у середині минулого століття (створення і запуск перших супутників, перший політ людини в космос, освоєння Місяця), зараз не спостерігається. Тому, словник англійської мови поповнився цілою низкою слів, що пов’язані з освоєнням космосу, саме у середині ХХ століття.

3. Медицина, спорт. У медицині і спорті нові види спорту і нові аспекти традиційних видів спорту стали постійним джерелом поповнення словникового запасу англійської мови. З 50-х до 70-х років у мові з’явилися такі конверсиви-неологізми на тему спорту, як *to dummy* "грати в бридж", *a breakfall* "дзюдо", *a turnover* "американський футбол" та інші. В останні 20 років англійську мову продовжують поповнювати нові слова в цій семантичній групі.

Наприклад, іменник *bump-and-run*, який походить від складної основи з двох дієслів *to bump* "врізатися, зіткнутися" і *to run* "бігти", означає одну з варіацій поведінки гравців у футболі. Дієслово *to error*, яке походить від іменника *error* "помилка", означає "невдало зіграти, зробити помилку" і вживається в бейсболі або його різновиді – софтболі: *Rising basketball players who need to increase their free throw percentage and not to error to shoot hundreds of free throws* (*The Observer*, July 2018). Дієслово *to wide*, похідне від прикметника *wide* "широкий; з відхиленням", вживається гравцями в крикет у значенні "крикнути гравцеві про подачу м'яча, який відхиляється вбік", наприклад: *Wide balls are considered to be the fault of the bowler, and to wide means to record against the bowler* (*Daily Express*, July 2006).

Розвиток вінд-серфінгу і поява появи його різновидів на початку XXI ст. цілком логічно зумовила появу нових слів на позначення цих видів спорту: *car-surfing*, *sand-surfing*, *body-surfing*, *snowboard*. Так, дієслово *to body-surf*, похідне від іменників *body* "тіло" і *surf* "хвиля", набуває значення "кататися на гребені хвилі просто на грудях і животі, без серфінгової дошки". У конверсиві *to sand-surf* перший елемент *sand* вказує на поверхню, по якій ковзає серфінгіст: *The practice to sand-surf is pretty similar to other board sports, because it is done by riding down a sand dune on a board with both feet strapped* (*Daily Express*, July 2006).

Медицина є однією з галузей, де також виникають нові терміни та створюються неологізми, які активно використовуються як у фаховому середовищі, так і в повсякденному житті звичайних людей. Наприклад, іменник *acupuncture* "голковколювання" легко конвертувався в дієслово *to acupuncture* "лікувати голковколюванням". Дієслово-евфемізм *to box*, конвертоване від іменника *box* "ящик", означає „померти” і відноситься до розряду розмовної лексики: *Have you heard Tim Robinson has boxed* (*Spencer*, 1993, p. 347).

Наукові досягнення в галузі медицини сприяли появі в мовній картині світу низки фахових дієслів на кшталт *to homotransplant* (< *a homotransplant* „пересадка органу або тканини у людей”) „здійснювати трансплантацію органу або тканини у людини”, *to gastroscop* (< *a gastroscop* „гастроскоп”) „робити гастроскопію шлунка” тощо. Дієслово *to clone*, похідне від іменника *clone* „клон”, набуло в середині XX ст. значення „розмножуватися вегетативним або клітинним шляхом”. На початку XXI ст. до цього слова відродився інтерес, оскільки тема клонування стала вельми актуальною.

У XX столітті сталися не лише значні науково-технічні прориви, але й з'явилися значні соціальні турбулентності, екологічні проблеми і бідність. Протягом середини й особливо на початку XXI століття, серед найбільш серйозних проблем, що безпосередньо пов'язані зі здоров'ям і медициною, можна відзначити наркоманію і СНІД. За останні п'ятдесят років виникли перші конверсиви-неологізми, що відносяться до цієї семантичної групи. Так, скорочення *to OD*, утворене за конверсією від іменника *overdose* „передозування”, означає „померти від передозування”. Субстантивовані прикметники *whites*, *reds*, похідні від відповідних кольороназв, номінують різновиди наркотиків – фентаніли (білого кольору) і барбітурати (червоного кольору), як-от: *Whites' effects on the user depend on the strength or potency of the THC they contains* (*The Guardian*, October 1973); *Reds contain essentially the same active ingredients found in marijuana, except in more form* (*Daily Express*, November 1978).

Іменник *blow*, утворений за конверсією від дієслова *to blow* „дути”, набуло значення „кокаїн”, яке вживається у сленгу наркоманів: *Lynda called it "crap blow" and John had it more often than not* (*The Washington Post*, March 1968). Після цього іменник *blow* у новому значенні конвертується в дієслово *to blow*, яке починає позначати дію „вдихати наркотик, особливо кокаїн”, як-от: *Soon after this, a new, cheaper form of cocaine emerged called crack cocaine that was more accessible to blow* (*Daily Express*, April 1972).

За останнє десятиліття кількість молодих людей, що вступають до структур, пов'язаних з обігом і продажем наркотиків, суттєво зросла порівняно з серединою XX століття. Наочно ілюструють цей факт конвертовані дієслова *to down*, *to freak*, *to line*, *to mainline*, *to speedball* тощо. Так, іменник *line* як скорочення від *mainline* позначає на сленгу „вену, в яку легко ввести наркотик”. Від цього значення іменника походить за конверсією дієслово *to mainline* зі значенням „вводити внутрішньовенно наркотики”: *You can tell from scars that he has been*

mainlining recently (*The Washington Post*, January 2013). Іменник *speedball* на сленгу позначає „наркотичну суміш кокаїну, морфію”. Цей іменник конвертувався пізніше в дієслово *to speedball* зі значенням „вводити наркотичну суміш”: *Fatal respiratory depression often occurs when drugs are speedballed in isolation* (*New Musical Express*, November 2009). Одне із значень іменника *crack* – „крек, різновид кокаїну”; саме воно зумовило появу конвертованого дієслова *to crack* на позначення „палити крек”: *A pair of dudes crack up on the corner, sucking in poison from a glass pipe, straightening up to the rush of crystallised death* (*New Musical Express*, July 2016). У наведеному прикладі спостерігаємо гру слів: *crack up* може означати також „різкий занепад фізичних і розумових сил; глибоку депресію”, а тому вибір іменника *crack* для позначення цього різновиду наркотику є не випадковим. Оскільки крек є сильним депресантом, то його вживання може спричинити не тільки різкий занепад фізичних і розумових сил, але й призвести навіть до смерті людини. Цей наркотик став дуже популярним останнім часом, про що свідчить вживання іменника *pipe* „трубка”: у молодіжному сленгу цей іменник набуває значення „спеціальна трубка для куріння марихуани, гашишу або опіуму”, а потім конвертується в дієслово *to pipe* „палити крек”: *Every night I spend at least \$60 on rock, sometimes more than that. When you pipe you can't sleep* (*The Observer*, July 2008).

Проблеми екології відобразилися в низці конверсивів, похідних від прикметників на позначення кольору. До прикладу, розглянемо прикметник *green* „зелений”. Цей колір, насамперед, асоціюється з травою, листям, звідки випливають кілька значень конвертованого дієслова *to green* у словниках неологізмів 70-х років, одне з яких – „посадити на певній ділянці зелені рослини”: *There is no program to green the buildings* (*The Washington Post*, April 1976). *The challenge of greening the city* (Spencer, 1998, с. 313). З огляду на назву міжнародної організації захисту навколишнього середовища *Greenpeace*, можна вивести ще одне значення дієслова *to green*, зафіксоване у словниках неологізмів XXI ст., а саме: „змусити людей задуматися про екологічні проблеми; змінити політику уряду, певної партії, щоб мінімізувати шкоду, нанесену довкіллю”.

Прикметник *grey* „сірий” переходить у дієслово *to grey*, одне зі значень якого „сивіти”, як-от: *Chambers was a pleasant-looking man, with aristocratic face, greying brown hair, and an endearing enthusiasm* (Sheldon, 1998, p. 61); *Tim's beginning to grey at the temples* (Sheldon, 1998, с. 402). Це значення свідчить про асоціацію сірого кольору з літніми людьми, тобто сивий колір волосся є ознакою літньої людини. Звідси випливає нове значення дієслова *to grey* „мати населення похилого віку, яке збільшується”: *As you know, Russia has greyed in the last twenty years* (*The Independent*, June 2008).

4. Побут (кулінарія, відпочинок; музика; догляд за собою). Життя пересічних людей як всередині минулого століття, так і за останні 20 років істотно вплинуло на збільшення обсягу групи слів, утворених способом конверсії. Поява в 70-х роках кредитних карток і їх подальше застосування привело не тільки до появи словосполучень *credit card* чи *plastic money*, а й до виникнення іменника *plastic*, утвореного способом конверсії від прикметника *plastic* „пластиковий” як метонімічне перенесення, оскільки кредитні картки виготовлені з пластика. Звідси значення іменника *plastic* „кредитна картка”, як-от: *What caught Sir Gordon's eye ... was the annual rate of interest accruing to banks from plastic* (*Daily Express*, November 1977).

Суму, яку витрачають, використовуючи кредитні картки або готівку, позначають іменником *spend* „витрачена сума”, утвореним за конверсією від дієслова *to spend* „витрачати”. У 80-х роках *spend* стає синонімом до слова *бюджет* і позначає суму, витрачену на певний проект: *With all this added up you get a total spend of somewhere around \$80 million* (*The Economist*, January 1978).

Однією з характерних рис 2000-х років стає масове використання мобільних телефонів. Саме на початку XXI століття мобільні телефони стають за ціною доступними для більшості людей. Спочатку прикметник *mobile* „переносний, мобільний” конвертується в іменник *mobile* „мобільний телефон”, який перетворюється за конверсією у дієслово *to mobile* „телефонувати по мобільному телефону”: *I mobiled for an appointment and drove to the surgery* (Stuart, 1996, с. 242).

Молодь завжди захоплювалася музикою, любила танці і вечірки, тому ця тематична група постійно поповнювалася новими словами, в тому числі конверсивами. Так, у 60-і роки надзвичайно популярними стають дискотеки, тому в лексиконі з'являється дієслово *to discotheque* „піти на дискотеку”, конвертоване від іменника *discotheque* „дискотека”: *No wonder you are tired – you've discothequed for a week* (Moran, 1983, c. 13). В останні 20 років молоді люди ще активніше відвідують різні вечірки, клуби, де можна просто поспілкуватися, послухати музику або потанцювати. Відповідно, з'являються нові слова – конверсив *to party* „бути на вечірці” (від іменника *party* „вечірка”), дієслово *to club* „відвідувати клуби” (від іменника *club* „клуб”), конверсив *to night-club* „ходити в нічний клуб” (від іменника *night-club* „нічний клуб”). Іменник *rage* набуває нового значення – „вечірка; гарно проведений час” і конвертується в дієслово *to rage* „добре провести час”. Іменник *a go-go* „дискотека або невеликий нічний клуб, де грає жива музика” утворився як конверсив від редукованої основи дієслова *to go* „йти, ходити” тощо, як-от: *Those who didn't fancy clubbing it could have tried their hand in the casino or watched some of the latest box office hits at the cinema* (The Journal, November 2010); *They come to eat and drink, to swim, to party* (She, August 2009).

Назви популярних видів музики, музичних напрямів чи танців у певний часовий період стали основою для появи відповідних їм конверсивів. Так, популярний в 60-ті роки минулого століття танець твіст позначався іменником *twist*, від якого утворилося способом конверсії дієслово *to twist* „танцювати твіст”. Іменник *frug* „фруг” (танець, схожий на твіст) зумовив появу способом конверсії дієслова *to frug* „танцювати фруг”, від іменника *rumba* „румба” утворилося як похідне дієслово *to rumba* „танцювати румбу”, від іменника *tango* „танго” виникло дієслово *to tango* „танцювати танго”: *It's different with her anyway, because she can dance ... You can cross over, or do some corny dips, or even jitterbug a little, and she stays right with you. You can even tango, for God's sake* (Salinger, 1998, c. 155).

Якщо всередині минулого століття популярними були танго і твіст, то на початку 21 століття модними стають інша музика й інші танці. Так, популярність репу (< англ. *rap* „речитатив під музику”) сприяла появі конвертованого дієслова *to rap* „танцювати реп”: *Shake and shimmy. Twirl and dip. Rumba, lambada, rap, if you like* (Cosmopolitan, September 2006).

Бурхливий розвиток кінематографії і мультиплікації всередині минулого століття, а також наявність у більшості домогосподарств телевізорів сприяли появі улюблених персонажів, які глибоко проникли в життя людей, при цьому асоціації з ними пов'язалися з виконанням певних дій. Так, поява Міккі-Мауса, головного героя мультиплікаційних фільмів У. Діснея, збіглася в часі з періодом, коли завершилася епоха німого кіно і зображення на екрані почали синхронно озвучувати. Це й зумовило появу конверсива *to mickey-mouse* „синхронізувати музику з дією на екрані”: *The machine broke, so I had to mickey-mouse a replacement part using duct tape* (New Musical Express, June 1974).

Зміни й іновації в галузі кулінарії також відчутно поповнили групу неологізмів в англійській мові. У 70-ті роки з'являється конвертоване дієслово *to wok* від іменника *wok* „казанок з опуклим дном”, який використовують насамперед для приготування страв китайської кухні. Дієслово *to wok* набуло значення „готувати страви, використовуючи казанок з опуклим дном”, як-от: *Ken Hom's BBC cookery series has been repeated so often, that he has been responsible for more people learning to wok than anyone else in history* (The Observer, September 2002).

Активне вживання таких конверсивів, як *to toast*, *to butter*, *to ginger*, *to curry* характерне для повсякденного життя. Їх значення легко встановити з опорою на значення вихідних іменників. Наприклад, від іменника *butter* „масло” утворився конверсив *to butter* „намастити маслом”: *While he finished the omelette, I buttered English muffins and poured coffee* (Moran, 1989, c. 49). Іменник *ginger* „імбир” перетворився за конверсією на дієслово *to ginger* „приправляти імбиром”, іменник *curry* „каррі, гостра індійська приправа” перейшов у дієслово *to curry* „приправляти страви каррі”. У наступному прикладі вжито відразу три конвертованих дієслова – *to puree* „робити пюре” (< іменник *puree* „пюре”), *to dish up* „класти на блюдо, подавати до столу” (< іменник *dish* „блюдо, тарілка”) і *to anger* „сердити” (< іменник *anger* „злість”), яке в

пасивній формі означає „бути розлученим”: *I dished up the jam roly-poly, and was angered when I realized that Malcolm had pureed all the lumps in the custard and thrown the skin away!* (Sheldon, 1998, с. 82).

Ми розглянули й описали появу конверсивів лише в деяких галузях життя людини, а також малу частину досягнень науки і розвитку нових технологій середини минулого і початку теперішнього століть. Але навіть вибірковий погляд на мовну картину світу показує, як швидко і жваво реагують конверсиви-неологізми на ті зміни, які відбуваються в суспільстві, побуті, повсякденному житті людей, як яскраво вони відтворюють навколишній світ і допомагають нам фіксувати актуальні реалії на мовній картині світу людини.

Кількісні підрахунки дозволяють дати чітку картину поширення конверсивів-неологізмів і свідчать про те, що їх поява залежить від досліджуваної галузі (див. Табл. 2):

Таблиця 2

Частота появи неологізмів-конверсивів у різних часових періодах

Галузь	1950-70-ті роки	2000-2020 роки	Разом
Військова справа	82	30	112
Політика і соціальна сфера	44	23	67
Наука і новітні технології	165	331	496
Освоєння космосу	64	12	76
Медицина, спорт	60	57	117
Побут	72	140	212
Разом	467	593	1080

У 50-70-х роках минулого століття зафіксоване переважне використання неологізмів-конверсивів для нових понять у космічній галузі, військовій справі, політиці та соціальній сфері. Однак, на початку ХХІ століття, новітні технології та наука, а також побутова сфера, стали більш сприйнятливими для вживання новотворів. Найбільшу кількість неологізмів-конверсивів виявлено в галузях науки і новітніх технологій (46% прикладів) та побуту (19,6%). Медицина і спорт (10,8%) та військова справа (6,2%) також мають значну кількість новотворів. У галузі освоєння космосу (0,7%), політики і соціальної сфери (0,6%) встановлено найменший приріст неологізмів-конверсивів.

Висновки. З урахуванням нерівномірного розподілу неологізмів-конверсивів можна стверджувати, що конверсія – це не лише засіб поповнення словника англійської мови, але й інструмент відображення концептуальної картини світу англомовного суспільства на певному історичному етапі. Порівняльний аналіз неологізмів-конверсивів двох окреслених часових періодів показує, що конверсиви-неологізми є відтворенням розвитку людини в суспільстві та розвитку самого суспільства, в якому вона проживає, відображенням досягнень в науці і мистецтві і дзеркалом глобальних проблем, з якими людина стикається в другій половині ХХ ст. і на початку ХХІ ст. Результати проведеного дослідження наочно демонструють, що конверсія є не лише поширеним засобом заповнення мовних лакун на сучасному етапі розвитку англійської мови, але й інструментом відображення сучасної концептуальної картини світу англомовного суспільства.

Список літератури

Кійко С.В., Рубанець Т.В. Неологізми-конверсиви в англійській військово-політичній сфері. *Theoretical foundations of philology, pedagogy and psychology with the conditions in wartime: Collective monograph. Institute of professional development.* Bratislava: Inst. of Prof. Development, 2022. Pp. 115–132.

Краткий словарь лингвистических терминов. Н. В. Васильева, В.А. Виноградов, А. М. Шахнарович. 2. изд., доп. М.: Рус. яз., 2003.

Кубрякова Е.С. Лексикон и современные проблемы его изучения. *Картина мира: лексикон и текст (на материале английского языка)*: Сб. науч. тр. МГЛУ. Вып. 375. М.: Изд-во МГЛУ, 1991. С. 4–11.

Постовалова В.И. Картина мира в жизнедеятельности человека. *Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира*. М.: Наука, 1988. С. 8–69.

Macmillan English Dictionary: For Advanced Learners. Ed. by M. Rundell. London: Palgrave Macmillan, 2006. 1691 p.

The Morrow Book of New Words: 8500 Terms Not Yet in Standard Dictionaries. Ed. by N. Mager. 1st ed. London: Arco Publishing, 1982. 284 p.

The Oxford Dictionary of New Words: A popular guide to words in the news. 3rd ed. Oxford: Univ. Press. 2010. 2096 p.

Webster's New World Dictionary of American English. Ed. by Victoria Neufeldt. 5th ed. New York: Macmillan Company, 2016. 752 p.

References

Kiyko S.V., Rubanets' T.V. (2022). Neolohizmy-konversyvy v anhliys'kiy viys'kovo-politychniy sferi [Conversive neologisms in the English military-political sphere]. *Theoretical foundations of philology, pedagogy and psychology with the conditions in wartime: Collective monograph. Institute of professional development*. Bratislava: Inst. of Prof. Development. Pp. 115–132.

Kratkiy slovar' lingvisticheskikh terminov [Short dictionary of linguistic terms] (2003) / N. V. Vasil'yeva, V.A. Vinogradov, A. M. Shakhnarovich. 2. izd. M.: Rus. yaz. The Economist p.

Kubryakova Ye.S. (1991). Leksikon i sovremennyye problemy yego izucheniya. Kartina mira: leksikon i tekst (na materiale angliyskogo yazyka) [Lexicon and modern problems of its study. Picture of the world: lexicon and text (on the material of the English language)]: *Sb. nauch. tr. MGLU*. Vyp. 375. M.: Izd-vo MGLU. Pp. 4–11.

Postovalova V.I. (1988). *Kartina mira v zhiznedeyatel'nosti cheloveka. Rol' chelovecheskogo faktora v yazyke: Yazyk i kartina mira* [Picture of the world in human life. The role of the human factor in language: Language and picture of the world]. M.: Nauka. Pp. 8–69.

Macmillan English Dictionary: For Advanced Learners. Ed. by M. Rundell. London: Palgrave Macmillan, 2006. 1691 p.

The Morrow Book of New Words: 8500 Terms Not Yet in Standard Dictionaries. Ed. by N. Mager. 1st ed. London: Arco Publishing, 1982. 284 p.

The Oxford Dictionary of New Words: A popular guide to words in the news. 3rd ed. Oxford: Univ. Press. 2010. 2096 p.

Список иллюстративних джерел

Moran D. A More Difficult Exercise. London: Bloomsbury, 1989. 243 p.

Salinger J. The Catcher in the Rye. M.: "Apr-I-N", 1998. 192 p.

Sheldon S. The Best Laid Plans. London: Harper Collins, 1998, 463 p.

Spencer S. Salt of the Earth. London: Orion, 1993. 415 p.

Stuart A. Moonrise. London: Mass Market Paperback 1996. 416 p.

Computer Weekly (1966–2011). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.computerweekly.com>

Cosmopolitan (1950–1979; 2000–2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.cosmopolitan.com>

Daily Express (1950–1979; 2000–2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.express.co.uk>

Economist (1950–1979; 2000–2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.economist.com>

Guardian (1959–1979; 2000–2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.theguardian.com/international>

Independent (2002–2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.independent.co.uk>

Independent on Sunday (2006–2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.independent.co.uk/topic/independent-sunday-0>

New Musical Express (1952 – 2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.nme.com>

The Observer (1950–1979; 2000–2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.theguardian.com/observer>

PC World (2002–2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://www.pcworld.com>

She (1955–2011). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://shemagazine-usa.com>

Take a Break Monthly (2000–2010). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <https://takeabreak.co.uk>

The Journal (1950–1979; 2000–2013). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: <http://www.journallive.co.uk>

The Washington Post (1950–1979; 2000–2018). [Онлайн-ресурс]. Режим доступу: www.washingtonpost.com